

Helsedirektoratet,
Postboks 220 Skøyen
0213 Oslo, Norge

Oslo, 12.09.19

Høring - Nasjonal veileder for akutthjelpere

KS Bedrift beredskap, brann og redning høringssvar på vegne av våre brann og redningsmedlemmer

KS Bedrift er organisasjonen for lokale og regionale samfunnsbedrifter. Bedriftene som vi organiserer gjør en svært viktig jobb for sine lokalsamfunn. De fleste av dem er i kommunalt eie, men vi har også ideelle bedrifter blant medlemmene. Våre 31 brann- og redningsmedlemmer, hovedsakelig organisert som interkommunale og kommunale brann- og redningstjenester, dekker 170 kommuner og sikrer tryggheten til 2,6 mill. mennesker. I tillegg har vi fem av de største 110-sentralene som medlemmer

Vi har i dette høringsinnspillet samlet mange av våre medlemsbrannsjefers synspunkter, og et gjennomgående tema er at dette er noe som særlig vil treffe brann- og redningstjenester som er organisert som deltidstjenester utenfor større byer og tettsteder. Dette er brann og redningstjenester som typisk har ansatte i mellom 2 til 3% stillinger. Innenfor denne stillingsstørrelsen skal man først og fremst trene på brann- og redningstjenestens kjerneoppgaver som er tillagt tjenesten etter brann- og eksplosjonsvernloven og tilhørende forskrift. Utover det kommer alle andre oppgaver som kommuner og stat mener tjenesten bør løse. Det er på denne bakgrunn akutthjelperfunksjonen må sees. Vi viser for øvrig til høringsinnspill fra flere av våre brann- og redningsmedlemmer og fra KS.

Overordnede vurderinger

Vi er i utgangspunktet positive til arbeidet som Hdir har igangsatt med å lage en nasjonal veileder for opplæring og bruk av akutthjelpere. En slik veileder vil bidra til å rydde på et område som tidligere har vært uklart mht roller, ansvar, plikter, kompetanse, finansiering mm.

Vi registrerer at brannvesenets lokale tilstedeværelse, med sine kapasiteter, ofte blir, og er ønsket brukt, til andre oppgaver enn det som ligger til de lovpålagte primæroppgavene. Med færre ambulanser på veien og med lengre responstid for ambulansetjenesten flere steder i distrikts-Norge vil brann- og redningstjenesten med lokal tilstedeværelse og akutthjelperopplæring kunne gjøre en forskjell og i ytterste konsekvens redde liv.

På tross av dette ville det være hensiktsmessig at man i en slik veileder tydeliggjør, eller i det minste drøfter, grensene for hvor langt den kommunale akuttberedskapen strekker seg eller overlapper og hvor helseforetakenes prehospitale ansvar overtar. Dette vil også være viktig i en større prinsipiell avklaring om oppgavefordeling mellom kommunesektoren og staten og ikke minst hvem som har ansvaret for å finansiere hva. En slik overordnet og prinsipiell drøfting av fordeling av oppgaver mellom stat og kommune på helseområdet burde vært drøftet i forkant av og i mer overordnet kontekst enn en veileder.

Før en brann- og redningstjeneste eventuelt signerer en avtale om å delta i en akutthjelperolle med brann og redning må også omfang av bistand, antall hendelser det er forventet å rykke ut på mm i så stor grad som mulig legges inn i en avtale slik at ikke akutthjelperfunksjonen vil gå på bekostning av dagens lovpålagte kjerneoppgaver. Slik beskrivelsen pr i dag ligger i veilederen kan det oppfattes som at ambisjonsnivå og oppgavespekter for en akutthjelper økes noe i omfang.

Juridiske rammer og dokumentasjon

Slik vi forstår det, er politiloven til hinder for at Politiet kan omfattes av en planlagt akutthjelperordning. Brannvesenets samfunnsoppdrag er regulert i særlig brann- og eksplosjonsvernloven, men vår virksomhet tangerer også en rekke andre lover og forskrifter. Vi ønsker en klargjøring som viser at akutthjelperordningen ikke er i strid med brannvesenets kjerneoppdrag, våre juridiske forpliktelser samt vår selvstendige plikt til å vurdere og iverksette nødvendige tiltak på hendelser.

Akutthjelperfunksjonen som tjeneste vil lovmessig reguleres av lov om helsepersonell mv. Dette er en lov som brann- og redningstjenesten ikke har erfaring eller kompetanse med å forvalte. Hva et slikt meransvar egentlig betyr i praksis for kompetanse, internkontroll, ledelse og organisering er uklart. Daglig leder/brannsjef vil i henhold til utkastet måtte ivareta det medisinskfaglige ansvaret. Det er mulig dette forstås for strengt, men det framstår uklart for oss slik høringsutkastet nå foreligger.

Det stilles videre krav til styringssystemer og dokumentasjonsrutiner. Dette innebærer både opplæring og etablering av dokumenterte instruksjer, rutiner osv i hvert enkelt brannvesen. Dette bør gjøres felles for alle brann- og redningsvesen og helseforetakene med ansvaret for de prehospitale tjenestene bør ha det praktiske ansvaret for gjennomføringen.

Oppgaver

Utviklingen av oppgavespektret innen brann og redning er økende noe som igjen krever tid og ressurser på kompetansebygging, utstyr, rutiner og dokumentasjon. Akutthjelperfunksjonen vil konkurrere med alle andre oppgaver som kommunen som eier og andre samfunnssikkerhets- og beredskapsaktører mener tjenesten skal utføre.

Gjennom en formalisering av akutthjelperfunksjonen som det legges opp til tydeliggjøres forventningene for brann- og redningstjenesten. Det er på den ene siden positivt – med hensyn til at det blir klart definert hvilke oppgaver som skal tilligge vår tjeneste. I neste omgang muliggjør det i større grad planlegging av oppgaven.

Akutthjelperfunksjonen må derfor vurderes i en større sammenheng hvor man tar en prinsipiell, finansiell og kompetansemessig gjennomgang av hva brann- og redningstjenesten skal utføre både av lovpålagte og andre oppgaver. Viser for øvrig til våre innspill under overskriften «Overordnede vurderinger».

Særskilte utfordringer knyttet til deltidsmannskaper og finansiering

Av landets snart 13 000 ansatte i brann og redning er drøye 8 000 deltidsansatte med stillingsbrøker mellom 2-3%. Innenfor denne stillingsbrøken skal alt av planlagte øvelser, opplæring (re)sertifisering og annet innenfor kjerneoppgavene gjennomføres. Allerede i dag er det utfordringer knyttet til å rekke over alt som bør øves og læres. Med flere eller nye oppgaver spiser disse av en allerede knapp tidsressurs. Det er en viss fare for at kravet til en deltids-brannmann blir så stort at de ikke blir gode i noen av oppgavene, men kan litt (forlite) om veldig mye. (generalist versus spesialist)

Det er også utfordringer knyttet til rekruttering og ivaretagelse av medarbeidere i våre deltidsstyrker. Bakgrunnen for dette er at vi ser en utvikling der hovedarbeidsgivere kontinuerlig vurderer om det å være deltidskonstabel kommer i konflikt med arbeidsforholdet i hovedstillingen. Dette skjer spesielt på brannstasjoner der antallet utrykninger øker. Ved utvidelse av oppgaver også på deltid vil dette kunne gi uheldige konsekvenser.

Når det gjelder kostnader sies det i veilederen på side 31; *«Dersom det benyttes personell fra deltidsbrannvesen eller frivillige brannvesen vil lønnsutgifter ved utrykning likevel kunne være et kostnadselement ved akutthjelperordningen. Dekning av lønnskostnader ved bruk av innsatspersonell fra kommunale brann- og redningsvesen bør derfor avtales mellom helseforetak og kommuner. Utgangspunktet for slike avtaler er at kommunen har et selvstendig ansvar for å etablere heldøgns medisinsk akuttberedskap og at akutthjelperordningen anses å være del av en slik akuttberedskap».*

Med en slik formulering kan vi risikere at man ender opp med ulike avtaler/løsninger mellom ulike kommuner og helseforetak både lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette bør etter KS Bedrifts mening være avklart med et sentralt forhandlet rammeverk på plass før veilederen tas i bruk og avtalene inngås.

Det bør for øvrig ikke benyttes begrepet «frivillige brannvesen» i veilederen. Denne ordningen er avvirket og deltidsbrannvesen er i dag profesjonelle med en deltidsstilling i kommunene.

Vi og våre medlemmer går gjerne i en videre dialog med Helsedirektoratet for å få avklart noen av utfordringene som vi har pekt på i dette høringsinnspillet.

Med vennlig hilsen

Øistein Gjølberg Karlsen

Direktør KS Bedrift beredskap, brann og redning